

Instruction Dyadic Interaction in Dementia Transfer Assessment Scale (DITAS)

Syftet med detta bedömningsinstrument är att identifiera olika påverkbara förflyttningsrelaterade beteenden utifrån bio-psykosociala faktorer i förflyttningssituationer där personer med demenssjukdom (PMD) och deras vårdare är deltar. Bedömningsinstrumentet är uppdelat i två områden. Det första området innehåller påståenden som hör samman med personen med demenssjukdoms förflyttningsrelaterade beteende och det andra området innehåller vårdarens förflyttningsrelaterade beteenden.

I bedömningsinstrumentet finns ett antal påståenden om olika förflyttningsrelaterade beteenden som kan förekomma i förflyttningssituationer. Påståendena skattas enligt den sjugradiga skalan. Avgör hur väl de olika påståendena stämmer överens med det som sker i förflyttningssituationen. Ett högre skattningvärde innebär att större problem föreligger i förflyttningssituationen. Det är förflyttningssituationen i sin helhet som ska bedömas. Påståendena kommer inte i någon särskild turordning och alla påståenden (beteendefaktorer) antas vara lika viktiga i förflyttningssituationen. Här nedan följer förtydliganden av skattningsskalans ändpunkter för att underlätta för dig att skatta.

Personer med demenssjukdoms (PMD) förflyttningsrelaterade beteenden

1/ PMD klarar att behålla uppmärksamhet i förflyttningssituationen

- Uppmärksam: PMD håller fokus på det som sker i förflyttningen. Fokuserat uppmärksam under hela förflyttningen, lyssnar och följer instruktioner både när det gäller konversation och agerandet, trots stimuli utifrån.
- Inte uppmärksam: PMD klarar inte att hålla fokus på det som sker i förflyttningen, tappar tråden i konversationen, följer inte instruktionen och förstår inte det som sker. PMD är lätt distraherad vid yttre stimuli.

2/PMD klarar att delta aktivt i förflyttningssituationen

- Deltar aktivt: PMD deltar i förflyttningen. Sträcker sig t ex efter förflyttningshjälpmedel om sådana finns och/eller flyttar den egna kroppen i ett läge så att det syns att han/hon är redo att delta i förflyttningen.
- Deltar inte aktivt: PMD förflyttas med hjälp av lyft.

3/ PMD har ett ändamålsenligt rörelsemönster i förflyttningssituationen

- Ändamålsenligt rörelsemönster: PMD rör/förflyttar den egna kroppen välanpassat och koordinerat i relation till den pågående förflyttningssituationen.
- Rörelsemönstret är inte ändamålsenligt: kan t ex vara att PMD lutar sig bakåt och/eller håller i fast i något och inte släpper taget om det som han/hon håller i

4/PMD genomför förflyttningen med ett ändamålsenligt tempo

- Ändamålsenligt tempo: förflyttningen utförs i ett välkoordinerat rörelsetempo som är anpassat till situationen.
- Tempot är inte ändamålsenligt: förflyttningen genomförs med lyft.

5/PMD har kontroll på kroppen i förhållande till omgivningen

- Fullständig kontroll: PMD klarar att t ex hantera gånghjälpmedlet och bedöma avstånd till möbler, dörrkarmar och/eller väggar i den fysiska omgivningen, klarar att sätta sig kontrollerat på sitt-platsen.
- Ingen kontroll: innebär t ex att PMD inte kan bedöma avstånd till sittplatsen. Det kan också innebära att PMD råkar stöta in i, och/eller fastnar med gånghjälpmedlet i möbler, eller andra fy-siska hinder i omgivningen.

6/PMD uttrycker inget obehag med kroppsspråk i förflyttningssituationen

- Inget obehag uttrycks med kroppsspråk: detta betyder t ex att PMD inte grimaserar, inte biter ihop käkarna, inte värjer sig med armarna genom att skjuta bort den som ska hjälpa till i förflyttningen, eller viftar avvärande till hjälpen.
- Obehag uttrycks med kroppsspråk: detta betyder att obehag tydligt observeras i förflyttningssituationen, t ex värjer sig PMD med armarna eller skjuter bort hjälpen, grimaserar och/eller biter ihop käkarna.

7/ PMD uttrycker inte något obehag med ord/läten i förflyttningssituationen

- Inget obehag uttrycks med ord/läten: det betyder att inga verbala uttryck såsom ord och/eller läten som kan tolkas som obehag förekommer, t ex så varken stönar eller suckar PMD, inga skrik eller svordomar förekommer.
- Obehag uttrycks med ord/läten: detta betyder t ex att PMD stönar och/eller suckar, eller uttrycker obehag med ord eller andra läten, så som skrik och/eller svordomar.

8/ PMD är självständig i förflyttningssituationen

- Självständig: vårdaren ger en uppmaning om förflyttningen och PMD utför därefter förflyttningen helt självständigt.
- Inte självständig: förflyttningen utförs med lyft.

Vårdarens förflyttningsrelaterade beteenden

9/Hjälpmedel finns till hands innan start

- Hjälpmedel finns till hands: detta betyder att alla hjälpmedel finns i den direkta närheten av förflyttningssituationen innan den startar, förflyttningen avbryts inte för att hjälpmedel saknas.
- Hjälpmedel finns inte till hands: detta betyder att inga hjälpmedel är förberedda och att förflyttningen måste avbryts för att vårdaren behöver hämta hjälpmedel.

10/Vårdaren ger uppmaning om förflyttningen precis innan den startar

- Uppmaning ges precis innan start: En verbal uppmaning uttalas av vårdaren precis innan förflyttningen startar.
- Uppmaning ges inte precis innan start: Ingen verbal uppmaning uttalas innan förflyttningen startar.

11/Vårdaren ger ett tydligt verbalt kommando om förflyttningen

- Kommandot är tydligt: vårdaren ger ett kort och enkelt verbalt kommando om förflyttningen.
- Kommandot är otydligt: detta kan t ex innebära att inget kommando uttalas i förflyttningssituationen, eller att överflödigt information/prat ges som inte hör samman med förflyttningen.

12/ Uppmaningen om förflyttningen följs av att vårdaren väntar in PMD

- Vårdaren väntar in PMD i förflyttningen: innebär att vårdaren väntar in och avvaktar PMD:s eget initiativ i förflyttningssituationen i form av ett motoriskt beteende, t ex att PMD sträcker sig efter sitt gånghjälpmedel eller liknande.
- Vårdaren väntar inte in PMD i förflyttningen: innebär att vårdaren startar förflyttningen utan att PMD visat med ett motoriskt bete-ende eller tagit initiativ som betyder att han/hon är redo att delta i förflyttningen.

13/Om två vårdare hjälper till är det en som styr samarbetet med PMD

- Samarbetet styrs av en vårdare: Innebär att en vårdare styr hela samarbetet med PMD och ger alla uppmaningar om förflyttningen, instruerar och visar. Vårdare nr. två är medhjälpare i förflyttningen, ställer t ex fram hjälpmedel eller ger extra fysiskt stöd i vissa kritiska delar av förflyttningen.
- Samarbetet styrs inte av en vårdare: detta betyder t ex att båda vårdarna interagerar med PMD samtidigt och ger instruktioner om förflyttningen. Likväl kan det betyda att båda vårdarna pratar om saker som inte är förflyttnings-relaterade.
- Ej relevant: innebär att det är endast en vårdare som assisterar i förflyttningen

14/Förflyttningen utförs på ett säkert sätt för PMD

- Förflyttningssituationen är säker: detta betyder att förflyttningen är kontrollerad och utförs på ett säkert för PMD så att ingen fall- eller annan skaderisk föreligger.
- Förflyttningssituationen är inte säker: förflyttningen utförs på ett okontrollerat och/eller riskfyllt sätt för PMD.

15/Vårdaren anpassar sina handlingar så att förflyttningssituationen underlättas för PMD

- Handlingarna är anpassade: innebär att vårdaren är flexibel i sitt arbetssätt för att underlätta förflyttningen för PMD, t ex genom att förstärka förflyttningskommandot med handlingar och/eller annan signal. Till ex att "räkna in" en uppresning, och/eller säga "ett, två", för att hålla i takten under gångsekvensen.
- Handlingarna är inte anpassade: vårdaren är inte flexibel i sitt arbetssätt, anpassar t ex inte handlingar och/eller signaler för att underlätta förflyttningen för PMD.

16/ Vårdaren håller kontakt med PMD under förflyttningssituationen

- Kontakten hålls: detta betyder att både verbal och/eller icke verbal kontakt upprätthålls, t ex genom ögonkontakt och/eller fysisk kontakt genom en hand i rygglutet och/eller annan liknande fysisk kontakt.
- Kontakten upprätthålls inte: detta betyder att vårdaren inte upprätthåller verbal och/eller icke verbal kontakt med PMD. T ex om vårdaren lämnar förflyttningssituationen en kort stund, t ex svarar på ett larm, eller om en annan boende kommer in i rummet.

17/Interaktionen med PMD är optimal i förflyttningssituationen

- Interaktionen är optimal: detta betyder att vårdaren koordinerar interaktionen med PMD på ett optimalt sätt så som situationen kräver.
- Interaktionen är inte optimal: detta betyder att vårdaren inte koordinerar interaktionen med PMD i förflyttningen även om det behövs eller att interaktionen störs på ett eller annat sätt, t ex om larmet ringer.

Personen med demenssjukdoms (PMD) förflyttningsrelaterade beteenden

1/ PMD klarar att behålla uppmärksamhet i förflyttningssituationen	Uppmärksam 1	2	3	Till viss del uppmärksam 4	5	6	Inte uppmärksam 7
2/ PMD klarar att delta aktivt i förflyttningssituationen	Deltar aktivt 1	2	3	Till viss del aktivt deltagande 4	5	6	Deltar inte aktivt 7
3/ PMD har ett ändamålsenligt rörelsemönster i förflyttningssituationen	Ändamålsenligt rörelsemönster 1	2	3	Till viss del ändamålsenligt rörelsemönster 4	5	6	Rörelsemönstret är inte ändamålsenligt 7
4/ PMD genomför förflyttningen med ett ändamålsenligt tempo	Ändamålsenligt tempo 1	2	3	Till viss del ändamålsenligt tempo 4	5	6	Tempot är inte ändamålsenligt 7
5/ PMD har kontroll på kroppen i förhållande till omgivningen	Fullständig kontroll 1	2	3	Till viss del kontroll 4	5	6	Ingen kontroll 7
6/ PMD uttrycker inte något obehag med kroppsspråk i förflyttningssituationen	Inget obehag uttrycks med kroppsspråk 1	2	3	Till viss del uttrycks obehag med kroppsspråk 4	5	6	Obehag uttrycks med kroppsspråk 7
7/ PMD uttrycker inte något obehag med ord/läten i förflyttningssituationen	Inget obehag uttrycks med ord/läten 1	2	3	Till viss del uttrycks obehag med ord/läten 4	5	6	Obehag uttrycks med ord/läten 7
8/ PMD är självständig i förflyttningssituationen	Självständig 1	2	3	Till viss del självständig 4	5	6	Inte självständig 7

Vårdarens förflyttningsrelaterade beteenden

9/ Hjälpmedel finns till hands innan start	Hjälpmedel finns till hands			Till viss del finns hjälpmedel till hands			Hjälpmedel finns inte till hands
	1	2	3	4	5	6	7
10/ Vårdaren ger uppmaningen om förflyttningen precis innan den startar	Uppmaningen ges innan start			Till viss del ges uppmaningen innan start			Uppmaningen ges inte innan start
	1	2	3	4	5	6	7
11/Vårdaren ger ett tydligt verbalt kommando om förflyttningen	Kommandot är tydligt			Till viss del är kommandot tydligt			Kommandot är otydligt
	1	2	3	4	5	6	7
12/ Uppmaningen om förflyttningen följs av att vårdaren väntar in PMD	PMD väntas in i förflyttningen			Till viss del väntas PMD in			PMD väntas inte in i förflyttningen
	1	2	3	4	5	6	7
13/ Om två vårdare hjälper till är det en som styr samarbetet ☐ Ej relevant	Samarbetet styrs av en vårdare			Till viss del styrs samarbetet av en vårdare			Samarbetet styrs inte av en vårdare
	1	2	3	4	5	6	7
14/ Förflyttningen utförs på ett säkert sätt för PMD	Förflyttningen är säker			Till viss del är förflyttningen säker			Förflyttningen är inte säker
	1	2	3	4	5	6	7
15/ Vårdaren anpassar sina handlingar så att förflyttningssituationen underlättas för PMD	Handlingarna är anpassade			Till viss del är handlingarna anpassade			Handlingarna är inte anpassade
	1	2	3	4	5	6	7
16/ Vårdaren håller kontakt med PMD under förflyttningen	Kontakten hålls			Till viss del hålls kontakten			Kontakten hålls inte
	1	2	3	4	5	6	7
17/ Interaktionen med PMD är optimal i förflyttningssituationen	Interaktionen är optimal			Till viss del är interaktion optimal			Interaktionen är inte optimal
	1	2	3	4	5	6	7